

MONIMUOTOINEN SUOMI YHDENVERTAISUUTTA EDISTÄMÄSSÄ

- Luennoitsija: Mikael Mertsi **MEDI** Ärling
- Ensihoitaja-sairaanhoitaja, diakonissa YAMK²
  - Johtaminen, yhteiskunnallinen palvelumuotoilu sekä arvot, yhteisöt ja etiikka
- Osallisuuden, koulutuksen ja työllisyyden erityisasiantuntija
- Ammatillinen opettaja (AmO)
- Mestarivalmentaja (MCID)
- Romanikulttuurin erityisasiantuntija

Mitä, missä, kenelle ja miksi?

Ennakkoluulot

Älä kohtaa kulttuuria vaan ihminen!

Arjen todellisuus

Älä luule, älä kuvittele vaan kysy!

Erityiskysymykset

Tilaa kysyä

TEHTÄVÄ 10 MIN

Jakautukaan maksimissaan 3-4 hengen ryhmiin

5 min. Jakakaa keskenänne näkemyksiä ja kokemuksia romaneista. Millaisia haasteita, kysymyksiä, onnistumisia oman työnne kautta jne.

4 min. Tiivistäkää keskustelunne niin, että voitte kirjoittaa yhden tai kaksi yhteistä kysymystä, johon haluatte vastauksen.

1 min. Kirjoittakaa kysymyksenne anonyymina

Kuvittele monta kiloa perunaa lattialle!

HÄMMÄSTYITKÖ PERUNOIDEN MONIMUOTOISUUTTA?

- Maailmassa on tuhansia eri perunalajikkeita. tunnustettu arvio on yli **4 000** eri perunalajiketta.
- Perunalajikkeiden monimuotoisuus kattaa laajan kirjon eri
  - **värejä,**
  - **muotoja**
  - **kokoa**
  - **makuja.**

  Ne ovat sopeutuneet kasvamaan monenlaisissa ilmastoissa ja maaperissä ympäri maailman - Perunat ovat vähän niin kuin me ihmisetkin

OLEMMEKO ENNAKKOLUULOISTA VAPAITA?

KUVITTELE SUOMALAINEN NAINEN MAINOSTAMASSA MAITOA

Anna elämän maistua

KOHTAAMISIA

- Kohtaamisen taidot opitaan varhain – oppimista tapahtuu kuitenkin koko ajan.
- Läsnäolo ja vuorovaikutus on paljon enemmän kuin kohtaaminen pelkästään tietyssä ajassa ja paikassa.
- Ihmis- ja minäkuva vaikuttavat kohtaamiseen

VIESTINTÄ ERI KULTTUUREISSA

- Kulttuureissa viestintä on sekä suoraa että epäsuoraa viestintää – korkean ja matalan kontekstin viestintää.
- Tärkeää huomata, ettei kaikki tekijät suinkaan ole kulttuurisidonnaisia vaan pikemminkin persoonallisuutta kuin objektiivisesti kulttuuria selittäviä asioita.

MITÄ YHDENVERTAISUUDELLA OIKEASTAAN TARKOITETAAN? ONKO TASA-ARVO, TASAVERTAISUUS = YHDENVERTAISUUS?

- Suomen perustuslain 6 § turvaa yhdenvertaisuuden ja kieltää syrjinnän sukupuolen, iän ja etnisyyden perusteella.
- **Tasa-arvo korostaa samanlaisuutta** (samojen oikeuksien ja mahdollisuuksien tarjoamista kaikille)
- **yhdenvertaisuus painottaa erilaisuuden tunnustamista ja oikeutta** olla syrjimätön erilaisuutensa johdosta sekä että tulee kohdatuksi yksilönä.
- Kaikki erilainen kohtelu ei välttämättä ole syrjintää - välillä voikin olla hyvin haastavaa tulkita, missä tilanteessa on kysymys syrjinnästä ja missä tilanteessa ei.

Yhdenvertaisuus 2026?

- Stereotyyppiset määrittelyt leimaavat, mikä kohtaamiseen ja kohteluun – olemme uniikkeja
- Yhdenvertaisuuskolikon kaksi puolta:
  - on kieltäydyttävä kohtelemasta toisia eri tavoin eli kieltäydyttävä syrjimästä ketään,
  - mutta on myös kieltäydyttävä kohtelemasta toisia samalla tavalla, jos hänen lähtökohdat ovat erilaiset – **todellinen yhdenvertaisuus**.
  - Joskus siis ihmisiä on kohdeltava eri tavoin, jotta yhdenvertaisuus toteutuu – **positiivinen erityiskohtelu**

Tiedollinen ja kulttuurinen osallisuus kirjastoissa

SUOMEN ROMANIEN KULTTUURI JA HISTORIA

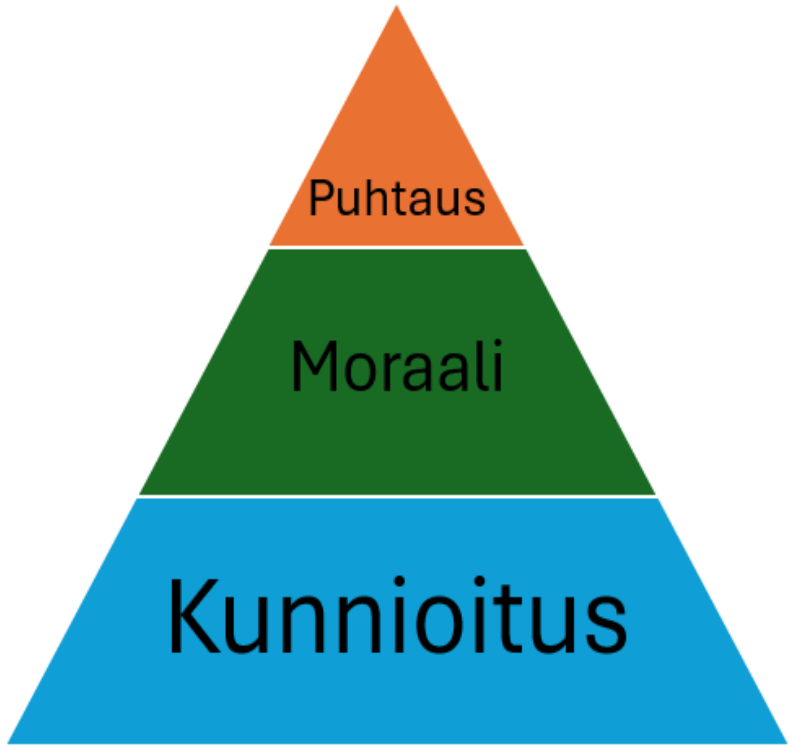
Moni-ilmeinen historia - Yksi vanhimmista virallisista etnisistä väestöryhmistä Suomessa

- **1000-luku – pakoon poliittisia oloja**
  - Kielitieteen mukaan Intiasta, ei kuitenkaan intialaisia
  - Indoeurooppalaisen indoarjalaiseen haaraan kuuluva kieli, juuret Pohjois-Intiassa; kehittynyt Euroopassa vuosisatojen aikana - vaikutteita ympäröivistä kielistä. Lähin kielimuoto on keski-indoarjalainen myöhäisprakrit (apabhraṃśa-vaiheineen).
- **Tulo pohjoismaihin 1512**
  - **Suomeen 1559** - Yhteistä taivalta Suomessa vuonna 2026 on 467 vuotta (n. 500v)
- **Vainoja, syrjintää ja rasismia**
  - II-maailmansota - Holokausti – 1,5-2 milj. surmattua romania
  - Kirkon penseä kohtelu 1560 – anteeksipyyntö vasta 1995
  - Hirttolaki antoi luvan tappaa maassa tavatut romanit 1637-1740
  - Pakkoassimilaatio 1900 alusta pitkälle aina 1960 luvulle asti
  - Mustalaiskysymys yritettiin ratkaista huostaanotoilla 1950
- **Yhdenvertaisuus Suomessa hitain askelin**
  - Valtakunnallisia romanijärjestöjä neljä:
    - Romano Missio ry (ent. Mustalaislähetys) 1906
    - Elämä ja Valo 1964
    - Suomen Romaniyhdistys 1967
    - Suomen Romani Foorumi 2007
  - Rintamalla mukana kaikissa Suomen sodissa
- **Romanit vuonna 2020-luvulla**
  - Toiminnan kohteesta toimijaksi - Suomi on romanipolitiikan esimerkkimaa – ROMPO 3
  - Koulutus ja työllisyys sekä osallisuus kasvussa – avaintekijä yhdenvertaisuus
  - Suomessa n. 10 000, Ruotsissa 1000 - 2000 Suomen romania
  - Kahden kulttuurin yhdistelmä; kaksoisidentiteetti
  - Kulttuuri lepää kolmen peruspilarin varassa

Kaikissa Suomen sodissa kaatuneiden romanien muistomerkki Hietaniemen hautausmaalla

Romanikulttuuri pähkinänkuoressa

Puhtaus

- Puhtaus kattaa kaikki elämisen tasot
- Puhtaus sekä fyysistä että symbolista

Häveliäisyys siveellisyys

- Moraalikäsitykset liittyvät siveyteen ja häveliäisyyteen
- Kaikki seksuaalisuuteen ja alastomuuteen viittaavat asiat suoraan ja epäsuoraan ovat tabu

Kunnioitus

- Keskeinen periaate vanhojen kunnioittaminen
- Patri- ja matriarkkaalinen perhekäsitys

Yhteisön sisällä yhteisöjä ja monimuotoisuutta - Yhteisöllisyydestä huolimatta heterogeeninen ryhmittymä

Missä kohtaa kirjastotyössä syntyy eniten tulkintoja?

KOHTAAMINEN KIRJASTOSSA – LUOTTAMUS, TULKINTA JA YHDENVERTAISUUS

Erota toisistaan tulkinta ja havainto

Tunnista tulkinnan hetki - Missä kohtaaminen voi särkyä?

- Aiemmat kokemukset julkisista palveluista aktivoituvat
- Taustaa koskevia oletuksia tehdään nopeasti
- Säännöt ovat epäselviä tai niitä sovelletaan eri tavoin
- Asiakas kokee, ettei häntä nähdä yksilönä

→ Tulkinta syntyy usein ennen kuin kysymys esitetään.

Toimi tietoisesti – 5 ammatillista työkalua

- Tehdä säännöt näkyviksi ja selkeiksi (ei hiljaisia oletuksia)
- Sanoa asiat suoraan ja rauhallisesti
- Soveltakaa sääntöjä johdonmukaisesti
- Älä oleta häiriötä tai väärinkäyttöä
- Kohtaa ihminen yksilönä, ei taustansa kautta

→ Johdonmukaisuus rakentaa luottamusta.

Yhdenvertaisuus käytännössä

- Yhdenvertaisuus ei tarkoita samaa kohtelua kaikissa tilanteissa vaan
- oikeudenmukaista kohtelua eri lähtökohdat huomioiden.
- Usein haaste ei ole sääntö, vaan se, miten sääntöä sovelletaan ja miten siitä viestitään.

→ Luottamus syntyy siitä, miten kohtelemme ihmistä sääntöjen keskellä.

WHO
HOW
WHAT
WHEN
WHERE
WHY